

DE WALVISCH ALS BOUWMATERIAAL.

De walvischvangst was in vroegere tijden, inzonderheid ook voor ons land, een rijke bron van inkomsten.

Wel is waar profiteerden daarvan slechts enkelen, hetzij particulier of als deelgenoot der Noordsche Compagnie (1611—1645), of van andere dergelijke maatschappijen; maar als het op den een regent, dan druipt het op den ander en, daar de winnende hand mild is en de walvischvaarder zijn fortuin deed afspiegelen in zijne levenswijze en in zijn woning, deelden anderen van zelf in zijne verdiensten. We weten wel, dat de staathuishoudkunde leert dat elke in weelde verterde stuiver onnut is, maar wat zou de kunst, om maar eens een ding te noemen, zijn zonder weelde-uitgaven?

In het Germaansche Museum te Neurenberg bevindt zich een „Haligstube”, boven de deur waarvan een opschrift een sprekend getuigenis levert omtrent hetgeen we hiervoren betoogd hebben. Het luidt:

„Durch Gluck und Walfisch Fangst,
Gibt Gott mir Haus und Land”.

De deur zelf geeft in fraai snijwerk de vier Evangelisten, en daaronder een schip — het vaartuig dat het geluk aanbrengt — naast een gevulde bloemenmand, en verder het woord „Ebenhaezer” in een cartouche.

Indien we nu weten, dat ter walvischvangst jaarlijks duizenden uitvoeren, dan is het niet te verwonderen, dat b. v. een scheerbekken Delftsch aardewerk-tafereelen uit die walvischvaart afbeeldt, en dat ook o.m. een kwispeldoor daarmede versierd is; en nog minder geeft verwondering als we weten dat in het snijwerk der Noord-Friezen het motief van den walvisch wordt teruggevonden, wijl ook zelfs dit zeedier bouwmetaal voor hen leverde.

Zoo verhaalt Kohl in zijn »Die Marshen und Inseln der Herzogtümer

Schleswig und Holstein, dat zij een zeer eigenaardig gebruik maken van zijn kaakbeenderen en ribben en dat zij, evenals de Groenlanders, van wie gezegd wordt dat zij niet alleen afsluitingen hunner erven, maar ook hun woningen van vischbeenderen samenstellen, die ook bij den bouw van schuren en woningen gebruiken.

Zoo had een bewoner van Wijk een eendenkooi vervaardigd van walvischbeenderen, terwijl de deurposten van de hekken op zijn landerijen, en in den tuin uit walvischbeenderen bestonden, waarin de ijzeren hengsels bevestigd waren.

Somtijds vond Kohl een boomgaard geheel afgezet met palissaden van walvischbeenderen en er zijn maar weinig boeren, die er niet hetzelfde gebruik van maken.

De beenderen bieden weêrstand aan den tand des tijds, want sommige hadden een halve eeuw, zoo niet langer, dienst gedaan en daarom durfden de bijenhouders er ook onderstellen van maken om er de korven op te zetten. Hoewel verweerd, houden de walvischpalen het goed uit en de mossen groeien er tierig op. Zelfs schuurden zich de koeien er aan of knaagden er op.

Vele plaatsen in Noord-Duitschland zijn op te noemen, waar, bij gebrek aan hout, de ribben van den walvisch dienst doen bij den bouw der gevels; zij duren zelfs langer en verrotten niet.

In Bremen vond men zelfs walvischbeenderen, die als palen in de straten dienst deden. Daartoe werden de beenderen van boven afgezaagd, met een blikken of ijzeren kop bedekt en dan geheel overschilderd. Niemand denkt er aan er geen hout in te zien.

Tot slotte betoogt Kohl, dat op alle Noordzee-eilanden, zelfs op Texel in Noordholland, hetzelfde gebruik inheemsch is, welke bewering we niet durven staande houden. Wel is het bekend dat onder de zoogenaamde „beeldhangertjes” in de huizen onzer vaders ook walvischbeenderen voorkwamen, en dat in vorige eeuwen twee walvischbeenderen den voorgevel versierden van de *Groote zaal* op het Binnenhof te 's Gravenhage, waarvan niemand de herkomst wist, maar die daar toch in elk geval als een zegeteeken waren opgehangen.

S. v. R.